

Cipőjavítás kérdőjelekkel

— Higgye el, kétségbeejtő helyzetben van a szakma. Ha az idős mesterek végleg elmennek nyugdíjba, nem lesz, aki cipőt javítson, mert nincs utánpótlás. Pedig mennyi munkánk lenne!

Orosz Sándorné, a Budai Cipőipari Szövetkezet főkönyvelője — akitnek a szavait jegyeztük — érezhetően igyekszik tárgyilagos maradni, pedig jól tudom, hogy komolyan aggódik egy nagy múltú mesterség jövőjéért. Azt mondja, cipésznek lenni manapság nem sikk, a fiatalok pályaválasztását az anyagi szempontoknál kívül egy-egy foglalkozás társadalmi rangja is jelentősen befolyásolja, márpedig ez a szakma igencsak hátul kullog ebben a feltételezett rangsorban.

Régi helyett újat

Fodor Andrásné, a szövetkezet elnökétől, megtudom: elsősorban új cipőket gyártanak, s kapacitásuk kisebb részét köti le a javítás. Am ez utóbbi terület ennek ellenére ti-gyelmet érdemel, különösen napjainkban. Tizenöt éve még 65 javítást vállaló fiókjuk volt, napjainkra mindössze 18. Mindenekelőtt azért, mert egyre kevesebb lett a szövetkezetben foglalkoztatott cipész, s a szakemberek hiányában visszaadták a üzlethelyiségek egy részét a tanácsoknak. Igaz, ezt a lépésüket nemcsak a létszámhiány, hanem a tíz-tizenöt évvel ezelőtti, akkoriban egyre csökkenő forgalom is befolyásolta; abban az időben a rossz cipőt eldobtuk, nem vittük sarkalni, talpalni, mert inkább újat vettünk helyette. Az így többnyire veszteséges egységektől, s általában a szövetkezetet terhelő rezsiköltségektől pedig szabadulni akartak. Így az egykori szövetkezeti cipőjavító helyén büfé vagy zöldségesbolt nyílt meg. Katona Béla, a szövetkezet párttitkára, elgondolkoztató adatot említ: a másfél évtizeddel ezelőtti, összesen 400 szakemberükből mára mindössze 140-en maradtak!

Ennyit a múlttól. Napjainkban ismét rászoktunk a javításra, mert aki tisztességes munkával keresi a pénzt, háromszor is megmondolja, hogy a jelenlegi cipőárak mellett — a minőségről és a fazonról most ne is ejtsünk szót! — vegyen-e magának új lábbelit. Inkább a régit visszük el reparálni — ha van kihez. A cipészeknek ismét sok a munkájuk, van bőven megrendelés, már persze annak, aki nem válogat a megrendelések között. A javítás most kifejezetten jó üzlet lenne: az árbevétel után például tíz-százalékos adókedvezmény illeti meg a szövetkezetet. Csakhogy ehhez nincs elég cipészük, s kevés az ilyen munkát vállaló fiókjuk is. Különösen jövedelmezőnek ígérkez-ne a 2, 4, 8 és 48 órás határidőre vállalt gyorsjavítás, ahol a díjtételek is nagyobbak, mint általában, de ezt a szolgáltatást sem tudják bővíteni a krónikus szakemberhiány miatt. E cég ellátási körzete Nagytéténytől Békásmegyerig húzódik, s javítással mindössze 25-30 ember foglalkozik, többségük 55-60 év közötti. Rajtuk kívül tíz nyugdíjas cipész dolgozik rendszeresen.

— Aki teheti, elmegy maszek cipészhez dolgozni, vagy pedig maga váltja ki az iparjogositványt — jellemzi a jelenlegi helyzetet Fodor Andrásné. — Ebbe semmiképpen sem szabad belenyugodnunk, új formákat kell keresnünk a javításban foglalkoztatott szakembereink megtartására. A keresetben jobban ki kellene fejeződnie, hogy aki többet teljesít, az arányosan többet vigyen haza.

Mindenki jól jár

Orosz Sándorné szerint ilyen például az átalányelszámolásos rendszerben üzemeltetett javítófiók. Ennek az a lényege, hogy a vállalkozó cipész éves árbevételét átalányban határozzák meg, s ő maga fizeti az egység rezsiköltségeit. Ami a kiadások fedezésén túl marad, az a jövedelme. A szakember a szövetkezet gépein dolgozik, a berendezések működéséről, javíttatásáról maga gondoskodik, és a saját zsebéből vásárolja meg a cipőreparáláshoz szükséges anyagokat, amivel ésszerűen gazdálkodik. Minden munkát a szövetkezet által meghatározott díjtétel szerint vállal el. Az átalánydíjas üzletben dolgozó cipész természetesen szövetkezeti tag marad.

Eddig tíz átalánydíjas cipőjavítója van a szövetkezetnek. Az első 1983-ban nyílt meg, s a tapasztala-

Nietsch Pálnak sok a munkája.

ERDEI KATALIN FELVETELE

latok kedvezőek. Jól jár a szövetkezet, mert a fiókok fenntartási költségeit illetően a gazdálkodását nehezítő terhektől mentesül, míg a cipész érdekelt abban, hogy minél több munkát vállaljon, mert így tud jól keresni. S ami a lényeg: az átalánydíjas javítóknak minimálisra csökkent a vásárlói panasz.

Az egyik átalánydíjas fiókban Nietsch Pál dolgozik. Huszonöt éve cipész, még apjától tanulta ezt a mesterséget. Budán, a forgalmas Mártírok útja szomszédságában, a Török utca és a Margit utca sarkán levő üzletben egymásnak adják a kilincset az ügyfelek. Ha nem mondaná, akkor is látnám, hogy rengeteg a munkája: a műhely pult mögötti részén garmadával állnak az elkészült lábbelik.

Nietsch Pál elmondja, hogy két éve úgy döntött: felmond, s elmegy kisiparosnak. Azért gondolt erre, mert a szövetkezetben akár sokat dolgozott, akár keveset, nem kapott többet havi hatezer forintnál. Teljesített volna ő szívesen, de erre nem volt lehetősége. Amikor a szövetkezet vezetői értesültek a jó szakember hírében álló cipész szándékáról, azt ajánlották neki: próbálja meg a Török utca és Margit utca sarkán levő, s éppen bezárás előtt levő fiókot átalánydíjas formában működtetni, hátha megtalálja számításait. Nietsch Pál vállalkozott rá, s 1985 januárjában munkába állt. A korábban ráfizetéses fiókból rövid időn belül jól jövedelmező egység lett.

— Azért vagyok itt, hogy megjavítsam a cipőket, s én szeretem, ha az ügyfelek elégedettek — mondja Nietsch Pál, utalva arra, hogy a környékeliek ma már jól tudják: az alaposan lestrapált, szétjárt cipőket is rendbe hozza.

Nem csoda, hogy sok a munkája. Olyannyira, hogy reggel hattól este nyolcig, de olykor még tovább is dolgozik, nagyon gyakran szombaton is bejön, mert a vállalt határidőket tartania kell. Ha esténként, hivatalos záróra után a kis műhelyben még ég a villany, s valaki bekopog a mesterhez egy rossz cipővel, nyugodtan meglehet. Jelenleg több száz lábbeli vár itt javításra! Egyedül nem is bírta már a sok munkát. Feleségét, aki szintén szakmabeli, beállította a pult mögé vállalonőnek: átveszi a javításra váró cipőket, s ha éppen ráér, a tűzéseket, a cipzárcseréket ő csinálja meg.

Egy felirat tanulsága

De most számoljunk egy kicsit. Nietsch Pál elmondása szerint az átlagos árbevétele havonta 65 ezer forint. Ebből vásárol anyagot a javításhoz — csak szeptemberben 14 ezer forint volt ez az összeg! —, ő hozza rendbe a műhelyben a szövetkezet tulajdonában levő gépeket, s vezeti a pénztárcsont is. Az anyagért saját kocsijával jár. A szövetkezetnek havonta 9000 forint átalányt fizet be. Nietsch Pál és felesége — ne feledjük: mindketten napi 12-14 órát dolgoznak! — együttesen körülbelül havi harmincezer forintot keresnek a cipőjavítóban. Ezért a pénzért viszont nagyon sokszor nincs se szabad szombatjuk, se vasárnapjuk, hiszen rengeteg a munka. A cipész jónak tartja az átalányelszámolásos üzelméleti formát, s külön megemlíti, hogy a szövetkezet az idén magára vállalta a helyiségbérek első ütemű emeléséből származó többletet.

Őszintén elmondja: van, amit nem ért. Az idén az árbevétele után 45 560 forint adót fizetett be. Ezt soknak tartja, mert az a véleménye, hogy aki tisztességes munkával keresi meg a pénzt, azt valamilyen módon támogatni kellene. Különösen akkor, ha arra a szolgáltatásra, amit csinál, szüksége van a lakosságnak.

Búcsúzom, amikor a cipőjavító egyik falán megpillantok egy feliratot, ami így szól: „A gyorsaság természetes emberi tulajdonság, ezért ingyenes!”

Falus Gábor